

Volonteri u palijativnoj skrbi

Žinić, Silvija

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:471951>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

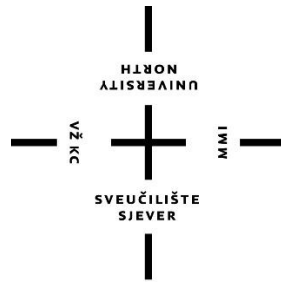
Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-10**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

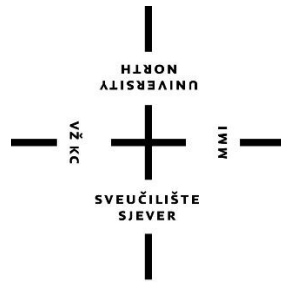
Završni rad br. 1064/SS/2018

Volonteri u palijativnoj skrbi

Silvija Žinić, 0691/336

Varaždin, siječanj 2019. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za sestrinstvo

Završni rad br. 1064/SS/2018

Volonteri u palijativnoj skrbi

Student

Silvija Žinić, 0691/336

Mentor

doc. dr. sc. Marijana Neuberg

Varaždin, siječanj 2019. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za sestринство		
PRISTUPNIK	Silvija Žinić	MATIČNI BROJ	0691/336
DATUM	30.10.2018.	KOLEGIJ	Palijativna zdravstvena njega
NASLOV RADA	Volonteri u palijativnoj skrbi		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Volunteers in palliative care		
MENTOR	dr.sc. Marijana Neuberg	ZVANJE	docent
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. Melita Sajko, dipl.med.techn., predsjednik		
	2. doc.dr.sc. Marijana Neuberg, mentor		
	3. Irena Canjuga, mag.med.techn., član		
	4. Ivana Živoder, dipl.med.techn., zamjenski član		
	5. _____		

VŽKC

MMI

Zadatak završnog rada

BROJ 1064/SS/2018

OPIS

Palijativna medicina poprima sve veću važnost u svijetu, tako i u Hrvatskoj, a utjelovljuje koncept skrbi, a ne samo liječenja. Kako se produljuje vijek života stanovništva i povećava broj oboljelih od malignih bolesti, tako se i javlja veća potreba za palijativnom skrbi. Palijativna skrb je pristup koji poboljšava kvalitetu života pacijenta te njegove obitelji. Ona je holistički usmjerena i može se realizirati samo timskom suradnjom liječnika, medicinskih sestara, fizioterapeuta, socijalnih radnika, duhovnika i volontera. Volonterizam u Hrvatskoj još uvijek nije tako rasprostranjen kao u mnogim razvijenijim državama, no i to se polako mijenja.

Cilj rada je ispitati stavove i mišljenje populacije o volonterizmu i volonterizmu u palijativnoj njezi, te iznijeti dobivene rezultate.

U radu će se:

- definirati pojmovi palijativne medicine, skrbi
- opisati palijativni pacijent
- definirati volonterski rad
- opisati uloga volontera u palijativnoj skrbi
- prikazati rezultati provedenog istraživanja
- usporediti rezultati provedenog istraživanja s drugim istraživanjima

ZADATAK URUČEN

09.11.2018.

POTPIS MENTORA

Predgovor

Zahvaljujem se mentorici doc. dr. sc. Marijani Neuberg na pomoći i stručnim savjetima kod izrade završnog rada.

Želim se zahvaliti svojoj obitelji (mami, tati, braći Marku i Teodoru) i dečku Davidu na strpljenu i velikoj podršci tokom studiranja. Hvala svim prijateljima i kolegama koji su bili uz mene, a posebno hvala Barbari Hohnjec i Petri Štefić koje su bile tu kad mi je bila potrebna pomoć.

Sažetak

S obzirom da je sve veća potreba za palijativnom skrbi potrebno je mnogo više od pasivne skrbi kako bi se osigurala dostojanstvena smrt. Danas palijativna skrb nastoji pomoći pacijentima da dostojanstveno žive sve do smrti. Palijativna skrb je pristup koji poboljšava kvalitetu života bolesnika. Također palijativna skrb je holistički usmjerena ne samo na bolesnika već i na njegovu obitelj/bližnje, a provodi ju multidisciplinarni tim u kojem se nalaze i volonteri. Volonteri imaju bitnu ulogu jer doprinose kvaliteti palijativne skrbi.

Cilj ovog rada je istražiti informiranost ljudi o volontiranju, palijativnoj njezi te njihovom odnosu. Ispitivanje je provedeno na uzorku od 208 ispitanika s područja Međimurske i Varaždinske županije, od kojih je 85,6% ženskih, a 14,4% muških ispitanika. Najviše ispitanika je u starosti između 18 i 30 godina (73,2%). Istraživanje je provedeno pomoću anketnog upitnika, putem društvenih mreža.

U radu će se analizirati značenje pojma volontiranja, stajalište o doprinosu volontiranja, zašto se volontira, odnosno ne volontira, znanje o palijativnoj skrbi i ulozi volontera u palijativnoj skrbi te kako bi ispitanici unaprijedili volontiranje.

Dobiveni rezultati govore da su ispitanici upoznati s pojmovima volontiranja, palijativne skrbi, palijativnog pacijenta i uloge volontera. Volontiranje se smatra humanom djelatnošću, koja doprinosi osobnom zadovoljstvu volontera, razvoju samopoštovanja, stjecanju znanja i vještina te upoznavanju novih i zanimljivih ljudi. Također smatra se kako su ljudi pasivni i nemaju ambicija za volontiranje, no ispitanici su upoznati s mjestima gdje se može volontirati. O palijativnom pacijentu i skrbi većina ispitanika izrazila je vrlo dobro znanje, što je pozitivni pokazatelj upućenosti ispitanika. Pozitivno se ocjenjuju volonteri u palijativnoj skrbi te ispitanici znaju koje su zadaće volontera. Rezultati pokazuju kako je unapređenje volontiranja moguće uz veću medijsku pozornost i veću edukaciju stanovništva.

Ključne riječi: Palijativna skrb, palijativni pacijent, volontiranje, volonteri, multidisciplinarni tim

Summary

Due to the increasing need for palliative care requires much more than passive care to ensure a pleasant death. Today, palliative care strives to help patients live well until his death. Palliative care is an approach that improves the quality of life of patients. Also, palliative care is holistic directed not only to patients but also to his family / loved ones, and carried out by a multidisciplinary team in which there are volunteers. Volunteers play an important role because they contribute to the quality of palliative care.

The aim of this paper is to check the awareness of people about volunteering, palliative care and their relationship. Testing was conducted on a sample of 208 subjects in the Međimurje and Varaždin, of which 85.6% female and 14.4% of men. Most subjects in the age between 18 and 30 years (73.2%). The study was conducted by a questionnaire. An analysis of the meaning of volunteering, the view on the contribution of volunteering, why volunteer or not to volunteer, knowledge of palliative care and the role of volunteers in palliative care and to help participants enhance volunteering.

The results show that they are acquainted with the concepts of volunteering, palliative care, palliative patient and the role of volunteers. Volunteering is considered a human activity that contributes to the personal satisfaction of volunteers, developing self-esteem, acquire knowledge and skills and meeting new and interesting people. Also it is believed that people are passive and have no ambition for volunteering, but the respondents are familiar with the places where you can volunteer. A palliative patient care and the majority of respondents expressed a very good knowledge, which is a positive indicator of familiarity of respondents. Positively evaluated the volunteers in palliative care and the respondents know that the tasks of volunteers. The results show that the promotion of volunteering as possible with more media attention and higher education population.

Keywords: Palliative care, palliative patient, volunteering, volunteers, multidisciplinary team

Popis korištenih kratica

UK	Ujedinjeno Kraljevstvo
NOPS	Nacionalni odbor za palijativnu skrb
AS	aritmetička sredina
AIDS	sindrom stečene imunodeficijencije
OŠ	osnovna škola
SŠ	srednja škola
RH	Republika Hrvatska

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Palijativna medicina.....	3
2.1.	Razlike između kurativne i palijativne medicine	3
3.	Palijativna skrb.....	4
3.1.	Modeli organizacijskih jedinica	4
3.1.1.	Hospicij	5
3.1.2.	Palijativna kućna skrb	5
3.1.3.	Palijativni dnevni boravak	5
3.1.4.	Koordinator za palijativnu skrb	5
3.1.5.	Mobilni palijativni tim	6
3.1.6.	Ambulante za bol	7
3.1.7.	Službe žalovanja	7
3.2.	Palijativni pacijent.....	7
3.2.1.	Potrebe palijativnih pacijenata.....	8
3.2.2.	Najčešći simptomi.....	8
4.	Volonterski rad.....	10
4.1.	Uloga volontera u palijativnoj skrbi	10
5.	Istraživanje znanja ljudi o volontiranju i palijativnoj skrbi	13
5.1.	Cilj istraživanja	13
5.2.	Uzorak ispitivanja	13
5.3.	Načini i metodologija prikupljanja podataka	13
5.4.	Rezultati istraživanja	14
5.4.1.	Opći podaci o ispitanicima	14
5.4.2.	Podaci o uključivanju u volontiranje	16
5.4.3.	Stajališta ispitanika o volontiranju.....	18
5.5.	Rasprava	23
6.	Zaključak.....	27
7.	Literatura.....	28

1. Uvod

U svijetu se javlja sve veća potreba za specijalističkom palijativnom skrbi, no njezino financiranje je ograničeno. Potrebno je mnogo više od pasivne skrbi kako bi se osigurala dostojanstvena smrt, a danas palijativna skrb nastoji pomoći pacijentima da dostojanstveno žive sve do smrti. Stoga je uloga volontera izuzetno bitna, jer njihov doprinos smanjuje troškove same palijativne skrbi. Palijativna skrb je pristup koji poboljšava kvalitetu života bolesnika. Također palijativna skrb je holistički usmjerena ne samo na bolesnika već i na njegovu obitelj/bližnje, a provodi je interdisciplinarni tim u kojem se nalaze i volonteri.

Palijativnom se bolesniku može pomoći da prihvati stvarnost i činjenice o svojoj bolesti, da postupno prihvati njezin tijek i pojam vlastite smrtnosti, koja je svima tako daleko. Od trenutka saopćavanja loše vijesti, smrt postaje bolesnikova svakodnevnica [1].

Definicija pojma „palijativna medicina“ prihvaćena je u Velikoj Britaniji 1987. u vrijeme kad je priznata kao zasebna medicinska specijalizacija. To je proučavanje i liječenje bolesnika s aktivnom progresivnom, uznapredovalom bolešću, ograničene prognoze. Težište skrbi je kvaliteta, a ne dužina života. Holistička/cjelokupna briga za bolesnika i njegove najbliže može se realizirati samo u timskoj suradnji liječnika, medicinskih sestara, socijalnih radnika, fizioterapeuta, duhovnicima i dobrovoljcima/volonterima. Nazivom „palijativna skrb“ obuhvaća se aktivnost cijelog interdisciplinarnog tima [2].

Volonteri su sastavni dio palijativne skrbi diljem svijeta, uključujući Sjevernu Ameriku, Europu, Afriku i Indiju. Predviđa se da će globalna smrtnost porasti za između 14% i 42% od 2002. do 2030. godine s mnogo smrtnih slučajeva nakon razdoblja od progresivne kronične bolesti, te da će biti povećana potražnja za palijativnom skrbi. U mnogim je zemljama palijativna skrb osigurana u hospicijima ili palijativnim programima. U Sjedinjenim Državama postoji skoro pola milijuna volontera hospicija i više od 100 000 u UK, gdje njihov doprinos smanjuje troškove hospicija za oko 23% [3].

Prema statističkim podacima Svjetske zdravstvene organizacije, u europskoj regiji, više od 320.000 onkoloških i 285.000 neonkoloških bolesnika treba pomoć ili skrb specijalističkih službi palijativne skrbi. Nedavne procjene pokazuju da je za palijativnu i hospicijsku skrb potrebno 80 do 100 kreveta na 1.000.000 stanovnika. Prema okvirnim procjenama, populaciju kojoj je potreban neki oblik palijativne skrbi čini između 50% i 89% svih umirućih pacijenata, što bi u Republici Hrvatskoj bilo oko 26.000 do 46.000 pacijenata godišnje [4].

U rujnu 2013. godine NOPS je predložio Nacionalni strateški plan palijativne skrbi koji se može grupirati u 3 teme, a to su: profesionalizacija (stručne kompetencije osoblja, smjernice za palijativnu skrb i dobrovoljne aktivnosti koje dopunjuju palijativnu skrb), regulacija (uvođenje

standardiziranog putovanja/scheme palijativne skrbi, novi postupci, standardi skrbi i raspodjela financijskih sredstava) i organizirani razvoj (tri razine organizacije palijativne skrbi, uvođenje tečajeva o palijativnoj skrbi, poboljšanje suradnje unutar zdravstvenog sektora i uvođenje nacionalnog sustava kontinuiranog informiranja i uključivanja javnosti u promociju i razvoj sustava palijativne skrbi). U prosincu 2013. godine, Vlada Republike Hrvatske prihvatila je Strateški plan i njegova ključna načela koji se provodio 2014.-2016. Godine [5]. Vlada Republike Hrvatske u listopadu 2017. godine usvojila je Nacionalni program razvoja palijativne skrbi u Republici Hrvatskoj 2017.-2020. koji predstavlja nastavak provedbe uspostave sustava palijativne skrbi i nadovezuje se na Strateški plan zavoja palijativne skrbi za razdoblje 2014.-2016 [6].

U radu će se prikazati pojam palijativne medicine i razlike između palijativne i kurativne medicine. Nakon toga opisuje se palijativna skrb i modeli organizacijskih jedinica u palijativnoj skrbi. Opisan je i palijativni pacijent te njegove potrebe. Volonterski radi u palijativnoj skrbi vrlo je bitan pa se i objašnjava koja je uloga volontera u palijativnoj skrbi. Svrha rada bila je ispitati znanje opće populacije na području Međimurske i Varaždinske županije o volontiranju te palijativnoj skrbi i kako volonteri sudjeluju u skrbi za palijativnog pacijenta.

2. Palijativna medicina

Palijativna medicina je grana medicine koja proučava i liječi bolesnika s aktivnom progresivnom uznapređovalom bolesti ograničene prognoze. Brine za optimalnu kvalitetu života do smrti. Ona obuhvaća tri osnovna područja, to su: etiološki nespecifično smirivanje simptoma (boli), psihosocijalnu potporu bolesniku i njegovoj obitelji ili njegovateljima i nakon smrti bolesnika, te etičke probleme povezane s umiranjem. Organizacija palijativne medicine potrebna je na svim razinama zdravstvene zaštite, kao kućni posjeti palijativnog tima, bolnički palijativni timovi, ustanove za palijativnu medicinu, klinike, odjeli, hospicij i dr. [7].

2.1. Razlike između kurativne i palijativne medicine

Kurativna medicina ima za svrhu količinu života, pristup joj je kurativan (liječenje), cilj joj je kontrola bolesti, fokusirana je na bolest, a smrt je viđena kao neuspjeh. Liječenje ovisi o kliničkim parametrima, gdje je jedinica skrbi pacijent, a rezultati se mjere kroz izlječenje, poboljšanje kliničkih parametara i otpust iz bolnice. Palijativna medicina za svrhu ima kvalitetu života, pristup je palijativan, za cilj ima kontrolu simptoma, a fokusirana je na osobu. Smrt je u palijativnoj medicini viđena kao neizbježna i prirodna, liječenje ovisi o simptomima i željama pacijenta, jedinica skrbi su pacijent, obitelj i druge važne osobe, a rezultati su mjereni kroz izostanak boli, aktivnost pacijenta te spokojnu smrt [7]. Stoga možemo zaključiti da se kurativna i palijativna medicina bitno razlikuju, te da bi neki zdravstveni djelatnici koncept palijativne medicine smatrali porazom i profesionalnim neuspjehom klasične medicine [5].

3. Palijativna skrb

Palijativna skrb je pristup koji poboljšava kvalitetu života pacijenta, bio on dijete ili odrastao čovjek, te njegove obitelji koji se suočavaju s problemima povezanim s životno ugrožavajućim bolestima. Palijativna skrb sprječava i oslobađa patnju kroz ranu identifikaciju, ispravnu procjenu i liječenje boli i drugih problema, bilo onih fizičkih, psihosocijalnih ili duhovnih. Ona je ključni dio integriranih zdravstvenih službi usmjerenih na ljude, na svim razinama skrbi. Ima za cilj smanjenje patnje, bila ona uzrokovana rakom, zatajenjem glavnih organa, tuberkulozom koja je otporna na lijekove, završni stadij kroničnih bolesti, ekstremni prijevremeni porod ili ekstremna slabost uzrokovana godinama starosti [8].

Također jedna od definicija palijativne skrbi je da palijativna skrb afirmira život, a smrt smatra sastavnim dijelom života, koji dolazi na kraju, ona smrt ne odgađa ni ne ubrzava. Ona nastoji očuvati najbolju moguću kvalitetu života sve do smrti [6].

Takva skrb je holistički usmjerena na brigu za bolesnika i njegove najbliže, te se može realizirati samo u timskoj suradnji liječnika s medicinskim sestrama, socijalnim radnicima, fizioterapeutima, ljekarnicima, duhovnicima i volonterima (interdisciplinarni tim) [7].

Palijativna skrb potrebna je za razne bolesti. Većina odraslih osoba koje trebaju palijativnu skrb imaju kronične bolesti, kao što su: kardiovaskularne bolesti (38,5%), kronične respiratorne bolesti (10,3%), AIDS (5,7%) i dijabetes (4,6%), no i mnoga druga stanja zahtijevaju palijativnu skrb, to su: zatajenje bubrega, kronične bolesti jetre, multipla skleroza, Parkinsonova bolest, reumatoidni artritis, neurološke bolesti, kongenitalne anomalije, tuberkuloza otporna na lijekove i neizlječivi karcinomi [9].

Palijativna skrb treba osigurati: 24-satni nadzor korisnika, dostupnost svih osoba koje su uključene u zbrinjavanju bolesnika, medicinsku i sestrinsku skrb, posjete i zbrinjavanje kod kuće, socijalnu, psihološku i duhovnu potporu, uključivanje socijalnih radnika, psihologa, svećenika, lijekove, medicinsku opremu, dostupnost medicinske opreme, fizikalnu terapiju, okupacijsku terapiju, govorne vježbe, savjetovanje, te razgovor nakon gubitka osobe [10].

3.1. Modeli organizacijskih jedinica

Modeli organizacijskih jedinica dijele se na hospicij, palijativnu kućnu skrb, palijativni dnevni boravak, mobilne palijativne timove, palijativni odsjeci, palijativni timovi potpore, ambulante/savjetovališta za palijativnu skrb, ambulante za bol i službe žalovanja.

3.1.1. Hospicij

Hospicij označava modernu zdravstvenu ustanovu s nizom sistema pružanja pomoći ljudima na kraju života, a njihovim obiteljima/njegovateljima pružanje pomoći nakon smrti, u žalovanju [7]. Također, hospicij se može definirati kao samostalna zdravstveno-socijalna ustanova ili specijalna bolnica u koju se primaju bolesnici u završnom stadiju života zbog palijacije simptoma i psihološke, duhovne i društvene podrške. Rad suvremenog hospicija temelji se na tri načela: naglasak na kvaliteti života, prihvaćanju koncepta „totalne boli“ i kliničkim istraživanjima i edukaciji. Kod filozofije hospicija, važnost se daje kvaliteti života bolesnika i njima bliskih osoba koje će ih nadživjeti, orijentira se na život, a uspjeh se može postići timskim radom educiranog osoblja koje radi u hospiciju i obitelji [10].

3.1.2. Palijativna kućna skrb

Palijativna kućna skrb označava mobilni, stručni palijativni tim kojeg čini multidisciplinarni tim (liječnik, medicinska sestra i socijalni radnik) koji dolaze u kuću bolesnika, na poziv liječnika primarne zdravstvene zaštite i/ili medicinske sestre iz ustanove iz koje se bolesnik otpušta. Palijativni timovi procjenjuju stanje bolesnika i sukladno tome uključuju ostale članove multidisciplinarnog tima [10]. Također kod kućne palijativne skrbi dolazi do problema njegovanja, jer u kući bolesnika nema osobe koja bi mogla njegovati bolesnika, zato što je postojeća osoba preumorna ili zbog preteške simptomatologije, pa se u tom slučaju bolesnik mora premjestiti u hospicij [7].

3.1.3. Palijativni dnevni boravak

Palijativni dnevni boravak može se organizirati uz hospicij ili centar hospicijskih/gerijatrijskih timova, a služe resocijalizaciji kronično bolesnih i izoliranih pacijenata uz mogućnost medicinskih kontrola, dobivanja usluga različitog tipa ili ostvarenju voljenih aktivnosti uz istodobno oslobađanje njegovatelja od obaveza prema bolesniku taj dan [7].

3.1.4. Koordinator za palijativnu skrb

Koordinator za palijativnu skrb povezuje sve dionike važne za razvoj i pružanje palijativne skrbi u županiji. Koordinator za palijativnu skrb bi trebala biti diplomirana medicinska

sestra/magistra sestrištva. Koordinator za palijativnu skrb nije dio mobilnog palijativnog tima, već je samostalan u svom radu i predstavlja samostalnu organizacijsku jedinicu. Djeluje zajedno u pružanju i razvoju palijativne skrbi s mobilnim palijativnim timom i drugim dionicima palijativne skrbi u županiji. Uloga koordinatora je višestruka, on koordinira i osnažuje postojeći sustav zdravstvene, socijalne i duhovne skrbi, koordinira i povezuje djelovanje svih razina u sustavu zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, koordinira i osnažuje specijalističke službe palijativne skrbi, koordinira i vodi registar korisnika palijativne skrbi u županiji, koordinira rad i uključivanje volontera i organizacija civilnog društva u sustav palijativne skrbi, koordinira ili organizira posudionice pomagala, koordinira programe edukacije iz područja palijativne skrbi, surađuje s predstavnicima lokalne samouprave, surađuje s drugim važnim dionicima palijativne skrbi (srodne organizacije civilnog društva, mediji, donatori, stručna društva i komore, institucije i organizacije na nacionalnoj razini i dr.), informira građane i promiče palijativnu skrb, prati provedbu palijativne skrbi u županiji [6].

3.1.5. Mobilni palijativni tim

Mobilni palijativni tim pruža specijalističku palijativnu skrb bolesnicima u njihovom domu te podršku članovima obitelji koji skrbe za bolesnika. Mobilni palijativni tim ima savjetodavnu ulogu za druge profesionalce u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i zajednički s drugim profesionalcima sudjeluje u rješavanju kompleksnih potreba u terapiji simptoma i psihosocijalnoj skrbi. Mobilni palijativni tim čine doktor specijalist s dodatnom edukacijom iz palijativne skrbi ili doktor medicine s dodatnom edukacijom iz palijativne skrbi i dvije prvostupnice sestrištva s dodatnom edukacijom iz palijativne skrbi. Uloga mobilnog palijativnog tima je da pruža specijalističku palijativnu skrb bolesnicima u njihovom domu: fizičku, psihosocijalnu i duhovnu skrb, pruža podršku članovima obitelji koji skrbe za bolesnika u samoj skrbi i žalovanju. Ima savjetodavnu ulogu liječnicima obiteljske medicine i medicinskim sestrama u patronažnoj službi i zdravstvenoj njezi u kući, sudjeluje u zbrinjavanju kompleksnih simptoma i potreba u suradnji s liječnikom obiteljske medicine, sestrama iz patronažne službe i zdravstvene njege i dr., pruža skrb za palijativne bolesnike 24/7 (24 sata kroz 7 dana u tjednu), u suradnji s drugim dostupnim službama, djeluje multidisciplinarno i interdisciplinarno s drugim službama u osiguravanju kontinuirane i kompletne palijativne skrbi, sudjeluje u preuzimanju bolesnika koji se otpušta iz bolnice na kućnu skrb u suradnji s bolničkom ustanovom, koordinatorom za palijativnu skrb i izabranim liječnikom u primarnoj zdravstvenoj zaštiti [6].

3.1.6. Ambulante za bol

Ambulante/savjetovališta za palijativnu skrb i bol primaju ambulantne bolesnike i usko surađuju s palijativnim dnevnim boravkom i specijalističkim bolnicama [11]. U ambulantama za bol se na sveobuhvatan način pristupa bolesnicima koji pate od bilo koje vrste boli. Nastoji se potpuno ukloniti ili značajno smanjiti bol od koje pacijent pati, kako bi se unaprijedila kvaliteta života bolesnika.

3.1.7. Službe žalovanja

Službe žalovanja su ambulantne jedinice koje surađuju sa svim prije navedenim institucijama, dajući psihosocijalnu podršku obiteljima/njegovateljima još za života štićenika, a posebno nakon njegove smrti, prema potrebi i duži vremenski period [11].

3.2. Palijativni pacijent

Palijativna skrb namijenjena je:

- Djeci i punoljetnim osobama koje pate od prirodnih bolesti ili stanja koja dovode do ovisnosti o terapijama koje ih održavaju na životu i/ili dugoročne skrbi njihovih skrbnika s ciljem pružanja skrbi za obavljanje svakodnevnih aktivnosti.
- Osobama bilo koje dobi koje pate od akutnih, ozbiljnih i po život opasnih bolesti (poput teških ozljeda, leukemije ili moždanog udara) kada je izlječenje, ukoliko do njega dođe, vrlo dugotrajan i zahtjevan put ispunjen značajnim teškoćama.
- Osobama koje pate od progresivnih kroničnih stanja (maligniteta, kroničnih zatajenja bubrega, bolesti jetre, moždanog udara koji je uzrokovao značajno funkcionalno oštećenje, uznapredovale srčane ili plućne bolesti, krhkosti, neurodegenerativne bolesti i demencije).
- Osobama koje pate od kroničnih i za život ograničavajućih povreda uslijed nesreća ili drugih oblika teških ozljeda.
- Ozbiljno i terminalno oboljelim pacijentima (poput osoba koje pate od demencije u posljednjoj fazi terminalnog stadija karcinoma, ili teškog invaliditeta uslijed zadobivene moždane kapi), koji se vjerojatno neće oporaviti niti stabilizirati te za koje je intenzivna palijativna skrb vodeći fokus i cilj skrbi za vrijeme koje im preostaje [7,12].

Osobe koje umiru ne suočavaju se samo s nezaustavljivim tijekom svoje bolesti, nego i s činjenicom kratkoće preostalog života i vremena. Svaki čovjek svojim životom ostavlja nezamjenjive tragove, pa je potrebno da se preostalo vrijeme iskoristi za oproštaj od svojih najbližih [13].

3.2.1. Potrebe palijativnih pacijenata

Potreba za ublažavanjem boli, potreba za očuvanjem samopoštovanja, potreba za pažnjom i pripadanjem, potreba za suosjećanjem, potreba za komunikacijom i duhovne potrebe. Emocionalne i duhovne boli nerijetko su veće od tjelesnih ili pak povećavaju pacijentovu tjelesnu bol. U trenutku kada pacijent shvati kako je smrt neizbježna, duhovne, društvene, ekonomske, psihološke i ostale vrste boli postaju međusobno isprepletene [4]. Kada je osoba na kraju života i ako nije svjesna, ona čuje i osjeća, tako da je važno zagovarati s njom kao da razumije, govoriti lijepe stvari, izražavati tople osjećaje, a jako je važan dodir ruke, da osjete blizinu i toplinu osobe [13].

3.2.2. Najčešći simptomi

Najčešći simptomi koji se javljaju kod palijativnih bolesnika su: smetnje disanja, bol, psihijatrijski simptomi/sindromi (anksioznost, depresija, terminalni delirij), gastrointestinalni simptomi (mučnina, povraćanje, proljevi, opstipacije), problemi s nadoknadom tekućine i prehranom te potreba za psihosocijalnom podrškom.

Bol je simptom kojeg se bolesnici najviše boje. Međutim to je ujedno simptom koji se može suzbiti po principima moderne palijativne medicine u više od 80% slučajeva. Bol ima uz biološku i svoju psihološko/emocionalnu, duhovnu i društvenu odrednicu. Pojam "totalne boli" prihvaćen je od Svjetske zdravstvene organizacije. Osnovni klinički oblici fizičke boli su akutna i kronična bol. Akutna bol ima redovito jasan početak i uzrok, trajanje joj je ograničeno na dane ili tjedne. Praćena je pretjeranom simpatičkom aktivnošću: tahikardijom, tahipnejom, arterijskom hipertenzijom, znojenjem, proširenjem zjenica i bljedoćom. Bolesnici su tjeskobni, inaktivni, a spoznaju da se radi o prolaznoj pojavi ih tješi. Kroničnoj boli početak je postepen ili neodređen. Uzrok je kronični proces, traje mjesecima ili godinama. Svršetak je nepredvidiv, neodređen. Emocionalno su bolesnici u depresiji te mijenjaju svoj životni stil. Staro je opažanje da tjeskoba, depresija i značenje boli mogu promijeniti doživljaj boli. Doživljaj boli je drugačiji ako ga bolesnik smatra znakom kobnog pogoršanja, a drugačiji ako ga smatra usputnom pojavom bez značenja. Mnogo je toga u emocionalnoj boli izazvano strahom od nepoznatog i nepredvidivog.

Emocionalna bol često uključuje kajanje i osjećaj krivnje zbog davno zaboravljenih malih propusta. Isto se tako u njoj nalaze i elementi srdžbe, mržnje ili depresije. U krajnjim odsječcima života duhovna bol može biti isto tako težak simptom kao i fizička bol. Bolesnik govori o boli, ali je to zapravo patnja. To je doživljaj bezvrijednosti, beznadnosti i besmislenosti. Istraživanja pokazuju da osobe s duhovnim dobrim osjećanjem imaju značajno manji stupanj tjeskobe, a time i veću podnošljivost za bol. Kako se fizičko zdravlje umanjuje duhovna dimenzija postaje sve važnijom. Ako bolest duže traje, bolesnika ostavljaju pomalo i prijatelji i znanci. Njegovatelji postaju zasićeni naporom i nestrpljivi. To sve utječe na bolesnikovo podnošenje boli. Mnoge su tegobe, a posebno bol, veće i jače kad je čovjek sam jer ne može komunicirati, jer ga nema tko saslušati, jer mu manjka dijalog, ma kako on elementaran bio. Bolesnik gubi samopouzdanje i osjećaj vrijednosti i značenja. Emocionalni poremećaji, posebno osjećaj bespomoćnosti, mogu se ublažiti uključivanjem bolesnika, obitelji i prijatelja u radno partnerstvo s bolničkim timom i u liječenju i planiranju budućnosti. Rečenica “vi ste dio tima” može imati veliko značenje. Bolesnici prate vlastito ponašanje, uče tehnike relaksacije i suzbijanja preosjetljivosti na bol. Izvor neuspjeha u savladavanju boli može biti i u neuočavanju društvene sastavnice boli. Palijativni pacijent mora osjetiti da ima važnost jer inače na duhovnom planu počinje prevladavati osjećaj bezvrijednosti i beznadnosti. To posebno vrijedi za bolesnike u krajnjem periodu života. Izolacija od ljudi odvaja ih od života još prije nego je život fizički prestao. Oni najbliži često bježe, opravdavajući se da ne mogu gledati patnju, a zapravo ne znaju što bi rekli patniku. A osnovno pravilo je biti jednostavno prisutan držeći bolesnikovu ruku ili pomažući u sitnicama, brisanju znoja, vlaženju usana itd. i u prvom redu slušajući što bolesnik govori [2].

Kod svih palijativnih bolesnika često su izraženi osjećaju tuge, ljutnje, zabrinutosti, straha te drugi negativni osjećaji koji doprinose psihosocijalnoj ili duhovnoj patnji čovjeka. Zadatak svih profesionalaca u palijativnoj skrbi je da prepoznaju takve poteškoće, pomognu bolesniku da ih izrazi i da sami ili s drugim članovima tima pomognu da se bolesnik lakše nosi s tim [1].

4. Volonterski rad

Volonterski rad definira se kao djelatnost u interesu ljudi, koja nije motivirana financijskim interesom, koja se odvija na lokalnoj i/ili nacionalnoj razini, koja je dragovoljna, miroljubiva, utemeljena na osobnoj motivaciji i slobodi izbora, potiče aktivnu građansku ulogu za dobrobit zajednice, potiče razvoj ljudskih potencijala i poboljšava kvalitetu življenja na načelima solidarnosti [14].

Zakon o volonterstvu kaže kako je volontiranje dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi [15].

Kriva percepcija volontera, način na koji se doživljavaju, jedan je od glavnih problema s kojima se oni susreću u svom svakodnevnom radu. Ne samo da ih ljudi doživljavaju kao besplatnu radnu snagu, nego se vrlo često i čude kako volonteri s druge strane mogu zarađivati ili posjedovati materijalna dobra. Najbitnija stvar koju pritom zaboravljaju jest činjenica da je volontiranje i volonterski angažman zapravo dodana vrijednost, dodatno uloženi napor, trud i rad u nešto od opće koristi, u nešto što doprinosi čitavoj zajednici. Volonteri su jednostavno ljudi koji svjesno i svojevrijedno odlučuju dio svog vremena, energije, znanja i iskustva podijeliti s drugima i na taj način doprinijeti poboljšanju zajedničkog života, neovisno o njihovom prvotnom zanimanju, zaposlenju ili životnom pozivu. Ta je odluka, naravno, povezana s njihovim sustavom vrijednosti i predstavlja izbor stila života u kojem barem podjednaku važnost imaju briga za sebe i briga za druge. Od volontiranja oni ne mogu živjeti, no ono zasigurno njihov život oplemenjuje [16].

4.1. Uloga volontera u palijativnoj skrbi

Volonteri imaju dragocjenu i humanu ulogu u razvoju i pružanju palijativne skrbi. Volonteri i udruge za palijativnu skrb doprinose kvaliteti palijativne skrbi i njihov rad ima potpunu vrijednost i smisao samo ako djeluju kao dio sustava palijativne skrbi. Volonteri mogu doprinijeti u razvoju i djelovanju svih razina i službi palijativne skrbi, bilo da borave s bolesnikom u ustanovi ili u kući bolesnika ili da pomažu obitelji. Volonteri također doprinose razvoju palijativne skrbi u lokalnoj zajednici i sudjeluju u podizanju svijesti građana o palijativnoj skrbi. Volonteri u palijativnoj skrbi ne zamjenjuju rad profesionalaca već doprinose kvaliteti skrbi u okviru svojih ovlasti, moraju biti vođeni od strane koordinatora volontera i imati kontinuiranu superviziju i podršku, trebaju biti educirani u području palijativne skrbi i upoznati

sa svojim ovlastima, preko koordinatora volontera trebaju biti u suradnji i usklađeni s djelovanjem drugih dionika palijativne skrbi [6].

Iako volonteri imaju veoma važnu ulogu ona je često i podcijenjena. Spremni su saslušati bolesnika i razgovarati o bilo kojoj temi koja je važna bolesniku, jer nemaju profesionalne obveze koje bi im odvrćale pažnju, već se mogu posvetiti pacijentu, koji često treba razgovor. Prisutnost treće strane (neprofesionalne) omogućuje pacijentu da se osjeća kao osoba s istim mogućnostima kao i neka druga, te je prepoznat kao živa osoba koja je još uvijek dio društva. Još jedan bitan zadatak volontera može biti omogućavanje članovima obitelji da odvoje vrijeme za sebe, odmore od brige za bolesnog člana svoje obitelji (koji smanjuje njihov osjećaj krivnje), daju mogućnost da izraze svoje osjećaje, a nakon smrti pacijenta pružaju podršku članovima obitelji. Također volonteri imaju važnu ulogu i za profesionalne skrbnike, jer im mogu omogućiti lakše komuniciranje i stupanje u kontakt s osobama, što im daje više vremena za obavljanje zadataka koji su im namijenjeni. U interdisciplinarnom timu, volonteri ne zauzimaju ničiju poziciju, već dopunjuju rad tima svojim specifičnim doprinosom. Njihova uloga treba biti jasno definirana i profesionalci trebaju surađivati s njima. Volonteri su i dobri pomagači profesionalnim skrbnicima, te oni mogu pomoću njih dobiti svježije informacije o pacijentu. U vrijeme kada je smrt tabu tema, prisutnost volontera uz umirućeg pacijenta ima simboličku vrijednost. Volonteri tako predstavljaju cijelo društvo, a njihov rad podsjeća na seosku solidarnost u prošlosti, odnosno vrijeme kada je većina ljudi umirala kod kuće. Volonteri resocijaliziraju smrt i pokazuju da to nije samo pitanje zdravstvenih djelatnika, već i cijeloga društva [17].

Poznato je kako volonteri u palijativnoj njezi imaju povećanu razinu stresa, a neki od čimbenika za stres su: nedostatak podrške, slaba komunikacija i situacije smrti. Ako su volonteri u palijativnoj njezi nezadovoljni, vrlo je vjerojatno da im nedostaje edukacije i podrške, dok su oni koji pokazuju zadovoljstvo volontiranjem uz palijativne pacijente dobili odgovarajuću edukaciju i podršku. Takav pozitivan osjećaj potiče volontere za nastavak svog rada. Koordinator palijativne njege imaju veoma važnu ulogu u edukaciji volontera o palijativnoj njezi te pružaju potrebnu podršku. Mnogi volonteri u palijativnoj njezi žele to biti jer su imali iskustva s teškom bolešću i smrću u njihovoj obitelji. Neki volonteri odluče to biti jer žele pomoći i skrbiti za one koji pate. A pojavljuju se i određene osobine volontera koji su u palijativnoj njezi, kao što su: ugodnost, empatičnost, emocionalna stabilnost te ekstraverzija [18].

Studija „To be a trained and supported volunteer in palliative care – a phenomenological study“ govori o tome kakva su iskustva imali volonteri u palijativnoj skrbi, a da su prethodno bili educirani od strane koordinatora palijativne skrbi. Koordinator palijativne skrbi vodio je tečaj koji je imao sljedeće teme: biti volonter, biti ozbiljno bolestan, ljudi u krizi, otići u tuđu kuću,

suočiti se sa smrću i tugom, komunikacija i povjerljivost. Također koordinator je dva put godišnje pozvao volontere na sastanak koji je sadržavao lekciju o aktualnim temama, gdje svatko može razgovarati i iznijeti svoja iskustva. Koordinator je bio mentor volonterima i redovito ih pratio. Volonteri su mogli i poslati SMS poruku koordinatoru nakon svake posjete, te iznijeti svoje doživljaje i iskustva. To znači da je mentor bio svakodnevno dostupan svojim volonterima. Volonteri su u intervjuu naveli svoja iskustva i stavove pa su tako rekli sa je biti volonter među ozbiljno bolesnim osobama bilo i pozitivno i smisleno iskustvo koje im je pružalo osjećaj sreće, mira i koristi, te da je privilegija biti u stanju pomoći onima kojima je to potrebno. Volonteri su također izjavili da je presudno posjedovati znanja i životno iskustvo, znati svoji ulogu, te pratiti upute mentora. Tijekom svog volontiranja, volonteri su morali biti prisutni za bolesnu osobu. Imali su vremena i prilike da usmjere svoju pažnju prema osobi, što je u suprotnosti sa zdravstvenim djelatnicima koji istodobno brinu o više pacijenata. Biti prisutan uz bolesnu osobu je teško. Volonteri trebaju pokazati svoju prisutnost tako da budu suosjećajni, skromni, strpljivi i pozitivni dok slušaju i budu otvoreni prema potrebama bolesne osobe. Također moraju biti dobar slušatelj i držati kontakt očima, ne bi trebali previše govoriti, već aktivno slušati i postavljati pitanja. Ponekad nisu potrebne riječi. Svojim gestama, položajem tijela, mimikom, dodirom volonter može pokazati da suosjeća i prati ono što mu bolesnik govori i kako se osjeća. Također kao volonter koji radi s bolesnom osobom mora se s njom upoznati i steći povjerljiv odnos, da bi se osoba znala i željela povjeriti i izreći svoje probleme, frustracije i razmišljanja. Iako bi kao osobe koje su gledale patnju ili smrt, te bolne reakcije bolesne osobe i/ili njihove rodbine na kraju života, mogle iskustvo volontiranja obilježiti negativno, ni jedan volonter takvo iskustvo nije naveo kao negativno već kao iskustva koja su prirodna, te su htjeli biti prisutni, pružiti podršku i pomoć. Kao zaključak studije naglašeno je da je volontiranje smisleno i zadovoljavajuće iskustvo te da volonteri imaju nezavisnu i važnu ulogu među teško bolesnim ili umirućim ljudima, u palijativnom timu pružaju praktičnu pomoć i emocionalnu podršku, te da je uloga koordinatora kao mentora izuzetno bitna [18].

5. Istraživanje o poznavanju volontiranja i palijativne skrbi u populaciji

U današnje suvremeno doba iz dana u dana povećava se razina volontiranja te uključivanja u društvo s ciljem iniciranja promjena. U posljednjih nekoliko godina vrlo često obuhvaća sudjelovanje u političkim, neprofitnim organizacijama, neformalnim građanskim inicijativama i interesnim grupama. Uglavnom se volonterske aktivnosti provode kroz organizacije civilnog društva i ustanove zdravstvene i socijalne skrbi koje na ovaj način podižu kvantitetu i kvalitetu svojih aktivnosti i usluga. Također, rad volontera je izuzetno priznat, vrednovan i tražen te je vrlo značajna i gotovo obvezna preporuka za svako daljnje zapošljavanje. Postoje razni oblici načina volontiranja, a jedan od njih jest volontiranje u palijativnoj skrbi.

5.1. Cilj istraživanja

Kako bi se provjerila informiranosti ljudi o volontiranju, palijativnoj njezi te njihovom odnosu izrađen je upitnik. Upitnikom su se željeli prikupiti podatci ispitanika na temelju kojih se mogu interpretirati informacije o općim karakteristikama ispitanika (dob, spol) te njihovoj proaktivnosti u spremnosti pružanja pomoći i izdvajanju vlastitog vremena za oboljele osobe.

5.2. Uzorak ispitivanja

Uzorak ispitivanja čini 208 ispitanika te je istraživanje provedeno na području Međimurske i Varaždinske županije. Od navedenog broja ispitanika, 178 (85,6%) ispitanika odnosi se na žene dok se ostatak odnosno 30 (14,4%) ispitanika odnosi na muškarce. Isto tako iz prikupljenih podataka zaključuje se da 155 (75%) ispitanika ima između 18 i 30 godina, dok 53 (25%) ispitanika pripada srednjoj starosnoj dobi točnije između 30 i 59 godina. Iz navedenih činjenica vidljivo je da veliku većinu u uzorku čini žensko stanovništvo, mlađe životne dobi.

5.3. Načini i metodologija prikupljanja podataka

Podaci su prikupljeni u razdoblju od 24. listopada do 5. studenog 2018. godine. Korišteni instrument istraživanja jest anketa u elektroničkom obliku, a dijeljena je na društvenoj mreži: „Facebook“. U anketi je postavljeno 13 pitanja na kojih je ukupno odgovorilo 208 ispitanika. Anketni listić dostupan je na sljedećoj web stranici: <https://docs.google.com/forms/d/1hspRNd6-Uhy1aEMCrLy4wF4U5-dAHju6TcTN2gzKHvE/edit>. Učitano dana: 23. listopada 2018. godine.

5.4. Rezultati istraživanja

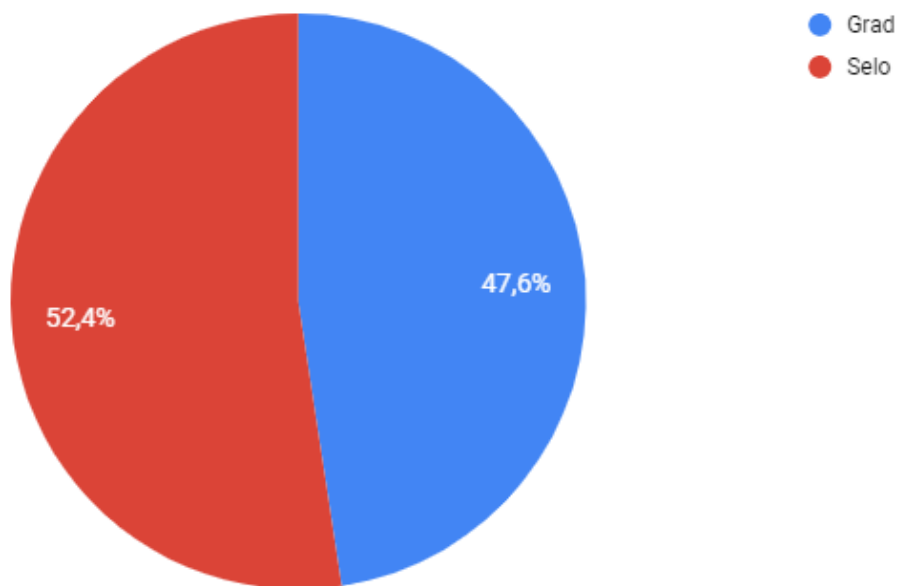
U nastavku slijedi interpretacija i obrada prikupljenih podataka dobivenih od strane ispitanika koji su ispunili anketu.

5.4.1. Opći podaci o ispitanicima

Na temelju pitanja o osobnom podacima ispitanika zaključuje da je anketni listić popunio 178 žena te 30 muškarca. Većina ispitanika, točnije 155 (75%) pripada mladoj dobnoj skupini od 18 do 30 godina života.

Anketa je provedena na području Međimurske i Varaždinske županije te 99 (47,6%) ispitanika navodi da živi u gradu, a 109 (52,4%) ispitanika na selu. Navedeni podaci prikazani su na grafu 5.4.1.1.: „Mjesto stanovanja“. Iako se nekad smatralo da je gradsko stanovništvo više informiranije, obrazovanije te više osviješteno o postojanju raznih institucija i udruga od seoskog stanovništva, danas se može istaknuti da takvih razlika nema posebice kad je riječ o mladom stanovništvu. Većina mladih osoba koje žive na selu odlaze u gradove na obrazovanje iz čega se zaključuje da gradsko stanovništvo nije privilegiranije u dostupnosti znanja i informacija o volontiranju što znači da navedeni podaci neće negativno utjecati na krajnji rezultat istraživanja.

Mjesto stanovanja

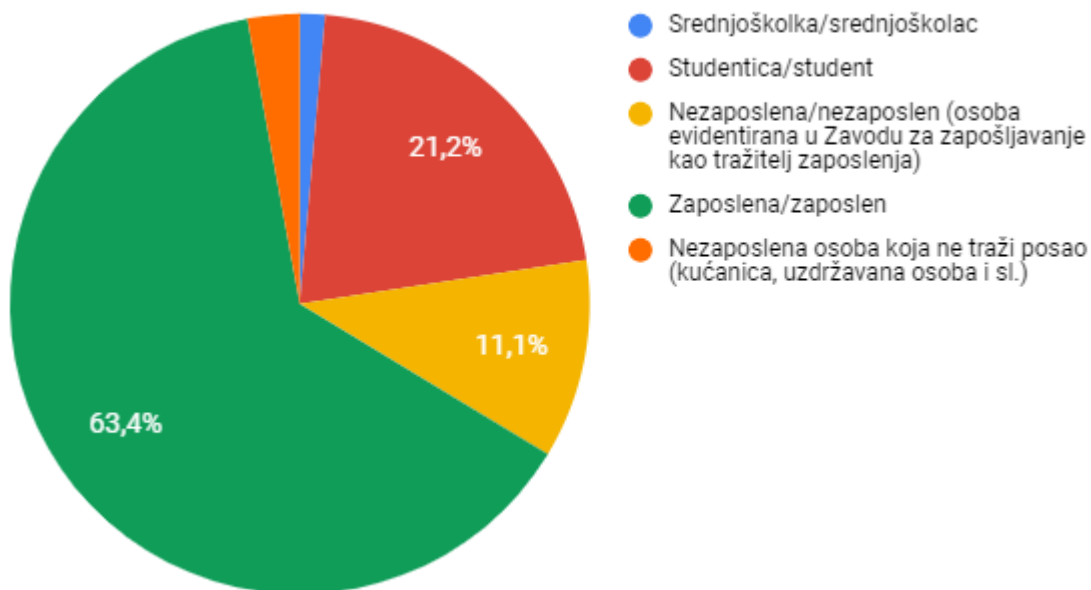

Graf 5.4.1.1. Prikaz mjesta stanovanja ispitanika, izvor: autor, S.Ž.

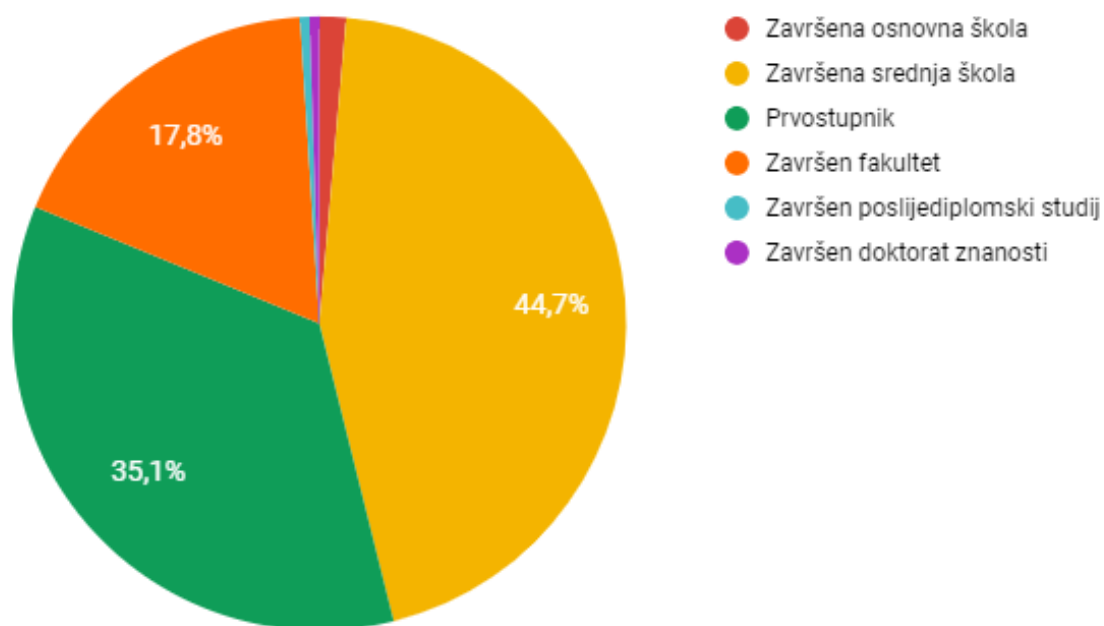
Nadalje, od 208 ispitanika, 132 osobe su zaposlene, 44 osobe su studenti/ce, 23 osobe su nezaposlene dok je 6 osoba nezaposleno, niti ne traži posao te je troje ispitanika još uvijek polazi srednjoškolsko obrazovanje. Stupanj obrazovanja jedan je od načina gdje se stječe znanje te dobivaju razne informacije o kretanju tržišta te promjenama u suvremenom načinu života. Isto tako, veća je vjerojatnost da je osoba sa viskom stručnom spremom više produktivnija i aktivnija u raznim aktivnostima koji doprinose poboljšanju lokalne i šire zajednice te unapređenju kvalitete života stanovništva. Od ispitanika ankete 93 osobe raspolažu srednjom stručnom spremom, 74 osoba su prvostupnici odnosno raspolažu visokom stručnom spremom, 37 osoba su magistri određenih područja dok troje pojedinca ima završenu tek osnovnu školu, a čak jedna osoba ima završen poslijediplomski studij. S obzirom da je većina ispitanika obrazovana postoji veća vjerojatnost znanja o pitanjima iz provedene ankete. Isto tako na pitanje „o procjeni svoga materijalnog stanja“ 5 (2,4%) ispitanika je odgovorio da je siromašno, 149 (71,6%) ispitanika živi zadovoljavajuće, 37 (17,8%) ljudi smatra da živi bolje od većine ljudi u hrvatskoj dok je 17 (8,2%) ispitanika vrlo zadovoljno svojim financijskim stanjem. Na grafu 5.4.1.2. „Zanimanje ispitanika“, grafu 5.4.1.3. „Stupanj obrazovanja ispitanika“ vidljivi su prethodno opisani podaci.

Zanimanje ispitanika

Graf 5.4.1.1. Zanimanje ispitanika, izvor: autor, S.Ž.

Stručna sprema

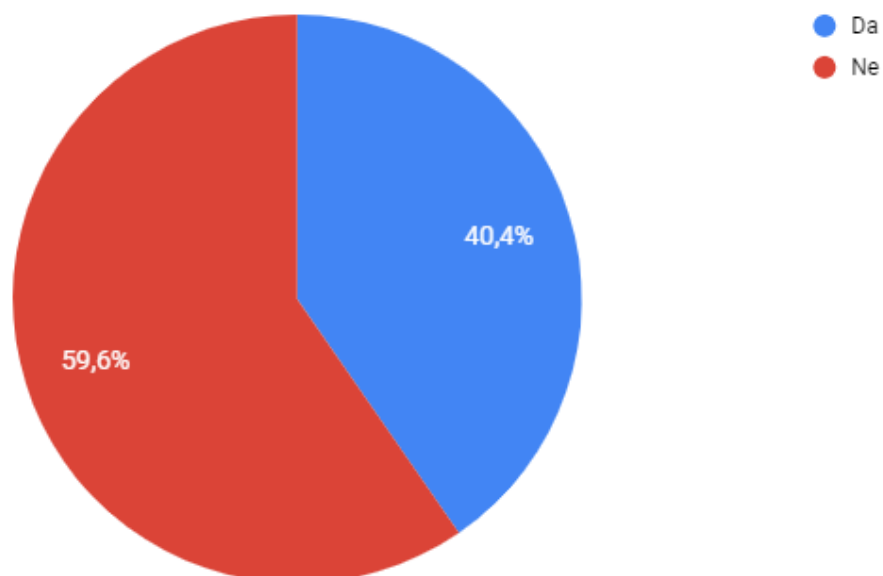

Graf 5.4.1.2. Stupanj obrazovanja ispitanika, izvor: autor, S.Ž.

5.4.2. Podaci o uključivanju u volontiranje

Nadalje slijede prikupljeni konkretni podaci o znanju, uključenosti te iskustvu ispitanika u volontiranju te palijativnoj skrbi.

Članstvo u udrugama/klubovima/društvima

Graf 5.3.2.1. Članstvo u udrugama/klubovima/društvima, izvor: autor, S.Ž.

Iz grafa 5.4.2.1. Članstvo u udrugama/klubovima/društvima vidljivo je da je od 208 ispitanika 40,4%, tj. 84 ispitanika uključeno u neku udrugu, klub ili društvo, dok 59,6% odnosno 124 ispitanika nije član navedenih institucija. Prema Zakonu o udrugama (2014): Udruga je svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj, te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja [19].

Iz navedene definicije može se zaključiti da postoji veća vjerojatnost iskustva u volontiranju kod osoba koje su uključene u neku od udruga ili slična društva. Iako je u anketi veći broj ispitanika odgovorio da nije član udruge/kлуба/društva, relativno visok broj osoba i jest član što znači da jača svijest stanovništva o obavljanju djelatnosti neprofitnog karaktera s ciljem unapređenja kvalitete života svakog pojedinca, ali ujedno i rasta i razvoja cjelokupnog gospodarstva.

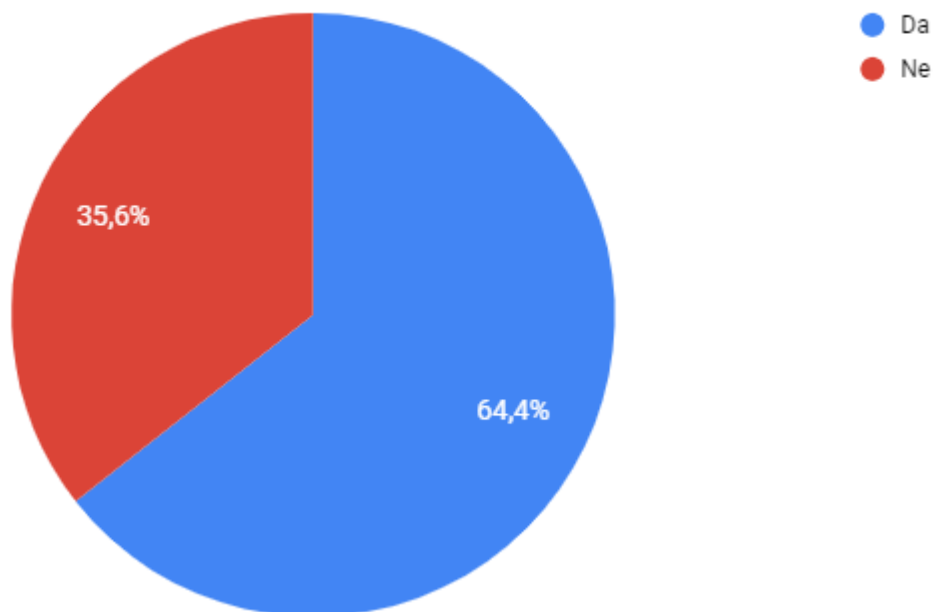
Kako bi se provjerilo znanje o Volontiranju postavljeno je pitanje „Što znači volontirati?“ gdje su ispitanici morali napisati svoje mišljenje o volontiranju. Odgovore koje su ispitanici dali mogu se svrstati u nekoliko skupina. 79 (38%) ispitanika odgovorilo je da bi volontiranje bilo pomaganje osobama kojima je potrebna pomoć, 92 (44%) ispitanika reklo je da volontiranje znači raditi besplatno/pomagati bez novčane naknade, 25 (12%) odgovora bilo je da volontirati znači odvojiti svoje slobodno vrijeme za druge, a zauzvrat dobiti osobno/emocionalno zadovoljstvo, dok je preostalih 12 (6%) odgovora bilo poput „činiti dobro djelo“, „davati sebe“ i dr. Prema dobivenim odgovorima može se zaključiti da ispitane osobe znaju što znači volontirati. Prikaz nekih odgovora nalazi se u tablici 5.4.2.1. Što znači volontirati?.

Što znači volontirati?	
Pomaganje osobama kojima je potrebna pomoć	38%
Raditi besplatno/ pomagati bez novčane naknade	44%
Odvojiti svoje slobodno vrijeme za druge, a zauzvrat dobiti osobno/emocionalno zadovoljstvo	12%
Činiti dobro djelo, davati sebe i sl.	6%

Tablica 5.4.2.1. Što znači volontirati, izvor: autor, S.Ž.

Nadalje, na grafu 5.4.2.2. *Uključenost ispitanika u volontiranje* prikazani su postoci o uključenosti ispitanika u volontiranje. Pitanje 9. postavljeno je direktno s ciljem saznanja: „Koliko je zapravo ispitanika volontiralo ili još uvijek volontira?“. Prikupljen podatak je veoma iznenađujući, naime 134 ispitanika odnosno 64,4% odgovorilo je pozitivno odnosno da je bilo ili da još uvijek jest uključeno u volontiranje, dok 74 odnosno 35,6% ispitanika nema iskustva u volontiranju.

Uključenost u volontiranje

Graf 4.4.2.2. Uključenost ispitanika u volontiranje, izvor: autor, S.Ž.

5.4.3. Stajališta ispitanika o volontiranju

Ministarstvo za demografiju obitelj, mlade i socijalnu politiku (2018.) navodi kako razna istraživanja dokazuju da volonterstvo predstavlja važnu ulogu u razvoju samopoštovanja i vrijednih socijalnih vještina važnih za razvoj svakog pojedinca. Isto tako, volontiranje doprinosi stjecanju znanja i iskustava koja su više nego tražena na tržištu rada, predstavlja priliku za učenje i stjecanje novih znanja i vještina. Istovremeno, volontiranje je prilika za osobni rast i razvoj, jačanje postojećih i stjecanje novih kompetencija, putem volontiranja osoba širi svoje kontakte u građansku odgovornost i aktivizam [20].

S ciljem utvrđivanja i provjere svijesti pojedinca o prethodnom opisanim podacima koje navodi Ministarstvo za demografiju obitelj, mlade i socijalnu politiku u provedenoj anketi postavljena su pitanja na temelju kojih se može saznati „Koliko su zapravo pojedinci svjesni doprinosu volontiranja za njihov osoban rast i razvoj, ali i unapređenje lokalne i šire zajednice?“.

U tablici 5.4.3.1. Stavovi ispitanika o doprinosu volontiranja navedena su postavljena pitanja i odgovori. Maksimalne vrijednosti pojedinog odgovora unutar tablice posebno su istaknute. Na temelju prikupljenih podataka može se zaključiti da je relativno velik broj ispitanika svjestan činjenice o važnosti i doprinosu volontiranja u osobom životu, ali i životu lokalne i šire zajednice. Ovi rezultati predstavljaju nadu za bolju budućnost te aktivaciju mladih za unošenje promjena u svijet s ciljem napretka cjelokupnog gospodarstva.

Pitanja	Odgovori				
	Izrazito se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	Izrazito se slažem
Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju	4	16	80	69	39
Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice	5	5	34	106	58
Volontiranje može pomoći u rješavanju nekih osobnih problema	5	3	36	108	56
Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena	5	1	14	108	80
Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi	5	0	5	93	105
Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom	6	16	104	61	21
Volontiranju je potrebno dati više pozornosti	3	7	40	90	68
Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena	20	47	81	45	15
Volontirati mogu uglavnom oni koji su financijski stabilni	51	61	61	24	11
Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja	6	10	49	100	43
Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao	5	5	40	101	57

Tablica 5.4.3.1. Stavovi ispitanika o doprinosu volontiranja, izvor: autor, S.Ž.

Nadalje, iz sljedećih pitanja o mišljenju ispitanika ističe se mišljenje o nepovoljnoj društvenoj klimi u Hrvatskoj. Može se zaključiti da su ljudi itekako svjesni doprinosa samog volontiranja, ali problem se javlja u lijenosti i pasivnosti ljudi u uključivanje u razne udruge, društva te cjelokupne aktivacije vlastitog truda i rada. Navedeni zaključak posebno dolazi do izražaja kod pitanja: „Nema se gdje volontirati?“ s čime se čak 62 ispitanika izrazito ne slaže dok se 73 ispitanika ne slaže. Navedi podaci prikazani su u tablici 5.4.3.2. „Zašto (ne) volontiramo?“.

Postavljeno je pitanje: „Što učiniti kako bi se navedena situacija popravila?“. Odgovor se možda pronalazi u češćem organiziranju edukativnih radionica već od najranije dobi (osnovna škola) pa sve do fakultetskog obrazovanja.

Pitanja	Odgovori				
	Izrazito se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	Izrazito se slažem
Društvena klima u Hrvatskoj negativno utječe na volontiranje	6	30	100	51	21
Ljudi kod nas ne znaju mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja	3	5	33	131	36
U Hrvatskoj se razmjerno malo volontira jer postoji stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom	7	23	71	73	34
Ljudi su pasivni i nemaju ambicija ni za što, pa ni za volontiranje	4	10	65	88	41
Ljudi koji na svom poslu dolaze u vezu s volonterima najčešće nemaju potrebnog iskustva i znanja, pa s volonterima neadekvatno postupaju	6	21	90	71	20
Nema se gdje volontirati	62	73	51	14	8
Volontiranju se ne pridaje dovoljno pažnje kroz medije (novine, TV, radio)	5	10	44	105	44
U školama se volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje, pa djeca i mladi nemaju gdje naučiti o volontiranju	4	15	38	100	51
U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni promjer starijih	5	10	40	114	39
Ljudi nisu svjesni da volontiranje pruža mogućnost osobnog razvoja	4	5	36	108	55

Tablica 5.4.3.2. Zašto ne volontiramo, izvor: autor, S.Ž.

Nakon postavljenih pitanja o volontiranju slijede pitanja o palijativnoj skrbi te volontiranju u palijativnoj skrbi s ciljem prikupljanja podataka o znanju pojedinaca o navedenom pojmu te raznim načinima pomoći oboljelim osobama. U tablici 5.4.3.3. „Palijativna skrb“ prikazani su prikupljeni podaci. Na temelju odgovora na postavljena konkretna pitanja može se vidjeti da je velik broj ispitanika upoznat s pojmom palijativne skrbi te njihove pomoći oboljelim osobama. Međutim nije dovoljno da ispitanici posjeduju znanja o volontiranju te raznim načinima volontiranja već je potrebna njihova aktivacija i doprinos za pomoć i unapređenje kvalitete života pojedincima kojima je to najpotrebnije.

Pitanja	Odgovori				
	Izrazito se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	Izrazito se slažem
Palijativni pacijent je pacijent kojemu je potrebna skrb na kraju života (npr. maligne bolesti, kronična zatajenja bubrega, bolesti jetre, demencija i dr.)	4	9	15	84	96
Palijativna skrb poboljšava kvalitetu života pacijenta	2	4	20	81	101
Palijativnu skrb realizira tim stručnjaka: liječnici, medicinske sestre, socijalni radnici, fizioterapeuti, duhovnici i volonteri	3	2	17	84	102
Palijativna skrb obuhvaća i pacijenta i njegovu obitelj, te ne prestaje nakon pacijentove smrti	11	23	53	57	64
Volonteri moraju proći posebnu izobrazbu kako bi mogli volontirati uz palijativne pacijente	4	11	41	92	60
Volonteri u palijativnoj medicini moraju biti medicinske struke	33	66	72	25	12

Volonteri pružaju emocionalnu skrb i savjetovanje; sjedenje i slušanje pacijenta i/ili njegove obitelji	4	4	35	105	60
Volonteri dijele svoje hobije ili aktivnosti s pacijentima (npr. glazba, poezija, umjetnost, masaža, aromaterapija i dr.)	5	3	47	105	48
Volonteri mogu biti pratnja pacijentima (npr. sastanci u bolnici, društveni izleti i sl.).	5	2	20	115	66
Volonteri mogu obavljati zadatke za pacijenta (npr. odlazak u kupovinu)	4	0	16	113	74
Volonteri mogu fizički skrbiti o osobi (npr. okretanje, podizanje, kupanje, posluživanje jela i/ili pića)	5	3	41	101	58
Volonteri mogu pružiti i svoje profesionalne vještine (npr. frizer, fizioterapeuti, medicinske sestre, liječnici, duhovnici i dr.)	4	3	24	108	69
Volonteri pružaju prijevoz pacijentima	5	13	56	97	37
Volonteri pružaju pastoralnu/vjersku skrb	10	21	71	75	31
Volonteri pomažu kod žalovanja obitelji nakon smrti pacijenta	13	21	63	76	35

Tablica 5.4.3.3. Palijativna skrb, izvor: autor, S.Ž.

Na samom kraju ankete postavljeno je pitanje: „Kako bi Vi unaprijedili volontiranje i motivirali stanovništvo na volontiranje?“ s ciljem saznanja o idejama, kreativnosti i promišljanju ispitanika. Neki od odgovora prikazani su u *tablici 5.4.3.4. „Unapređenje volontiranja“* Na temelju navedenih odgovora može se zaključiti da i ispitanici smatraju da je potrebna viša razina pažnje i promocije od strane javnih medija te uvođenje raznih edukativnih programa i predavanja. Na taj način dolazi se do povećanja vjerojatnosti o stvarnom djelovanju pojedinaca u volontiranju, a ne samo prikupljanju informacija.

Kako bi Vi unaprijedili volontiranje i motivirali stanovništvo na volontiranje?	
Promocijom kroz medije (reklame, brošure, društvene mreže, projekti i sl.)	29,3%
Edukacijom stanovništva/populacije o volontiranju i prednostima volontiranja, u lokalnim zajednicama i ruralnim sredinama	25,5%
Edukacijom/predavanjima u vrtićima, OŠ, SŠ, fakultetima	15,3%
Ne znam	13,5%
Uključivanjem mladih u programe volontiranja	8%
Češćom promocijom volonterskih udruga i volonterstva	7%
Pokazati primjerom, vlastitim uključivanjem u volonterstvu	7%
Razgovorom s volonterima, usmenom predajom	6%
Nagradama, poreznim olakšicama za volontere	4%
Benefitima na fakultetu, prednost kod zapošljavanja	4%
Trebali bi biti bolji uvjeti u RH da bi volonterstvo napredovao	4%
To je teško	3%

Tablica 5.4.3.4. Unapređenje volontiranja, izvor: autor, S.Ž.

5.5. Rasprava

Istraživanje o znanju populacije o volontiranju i palijativnoj skrbi je zahtjevno. Kod provedbe istraživanja, iako je ono anonimno, dolazi se do prepreka jer ljudi jednostavno ne žele, nemaju volju ili vremena da bi ispunili anketu. Volontiranje i palijativna skrb su područja koja su veoma opširna pa se ovim istraživanjem htio dobiti mali uvid u znanje populacije o obje teme.

Rezultati istraživanja su veoma pozitivni. Ispitanici su većinom bile osobe mlade i srednje životne dobi sa srednjom ili visokom stručnom spremom, koji su dobro upućeni u pojmove volontiranja i palijativne skrbi.

U usporedbi stavova o volontiranju dobivenih ovim istraživanjem i istraživanjem stavova ispitanika u istraživanju „Istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad“ (2006. godine) može se zaključiti da ispitanici imaju i nadalje pozitivne opće stavove prema volontiranju i volonterima. Ispitanici najviše procjenjuju tvrdnju da se Uključivanjem u volonterski rad mogu upoznati zanimljivi ljudi (2006. AS = 4,2; 2018. AS = 4,4). Ujedno, visoko se procjenjuje i tvrdnja da „Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice“ (2006. AS = 3,87; 2018. AS = 3,99). Ovi rezultati mogu biti pozitivan poticaj za sustavnije promišljanje o uključivanju građana u različite inicijative i aktivnosti koje doprinose unapređenju života u lokalnim zajednicama. Ispitanici iz 2006., kao i ispitanici 2018.,

najmanje procjenjuju tvrdnju „Volontirati mogu oni koji financijski dobro stoje“, što dodatno potvrđuje pozitivnu orijentiranost ispitanika, jer smatraju da financijski status nije odlučujući faktor za volontiranje. Vidljivo je da su statistički značajne razlike dobivene u tvrdnji: „Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnoga vremena“ (2006. AS = 3,41; 2018. AS = 2,94) što znači da se manji broj ispitanika 2018. Slaže s tom tvrdnjom od onih ispitanika u 2006. godini. Za razliku od ispitanika u 2006. godini, nešto niže rezultate dobivamo u 2018. godini. Ispitanici u oba istraživanja slažu se pozitivno s orijentiranim tvrdnjama: „Volontiranju je potrebno dati više pozornosti“ (2006. AS = 3,98; 2018. AS = 4,01) i „Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao“ (2006. AS = 3,72; 2018. AS = 3,96). Unatoč malim statističkim razlikama može se argumentirano reći da postoje pozitivni opći stavovi o volontiranju i volonterima, čime se potvrđuje zaključak iz istraživanja 2006., da pozitivni opći stavovi o volontiranju i volonterima ulijevaju optimizam, jer ukazuju na povoljno tlo za razvoj sustavne brige i poticanja volontiranja [21].

Kod skupine pitanja „Zašto (ne) volontiramo“ vidljivo je da se većina rezultata iz ovog istraživanja poklapa s istraživanjem iz 2006. godine osim u pitanju „Nema se gdje volontirati“ (2006. AS = 2,55; 2018. AS = 2,19). Takav dobiveni rezultat nam govori da su ispitanici 2018. godine upućeniji u mjesta volontiranja od onih u 2006., no također i mišljenja da su ljudi pasivni i nemaju ambicija za volontiranje. [21]

O palijativnom pacijentu i skrbi većina ispitanika izrazila je vrlo dobro znanje, što je pozitivni pokazatelj upućenosti ispitanika. Također ispitanici pozitivno ocjenjuju volontere u palijativnoj skrbi te znaju koje su zadaće volontera.

Premijer Velike Britanije i veliki pisac Winston Churchill u jednom je navratu izjavio slijedeće: “Živimo od onoga što zaradimo, ali život gradimo tako što dajemo drugima.” Ova rečenica može se primjeniti i na volontiranje. Volontiranjem se mladi ljudi razvijaju u svim aspektima – razvijaju se vrijednosti pomaganja drugima kao i osjećaj razumijevanja za druge. Također se stvara mreža kontakata. Aktivnim volontiranjem se stječu vještine i sposobnosti potrebne za daljnje zaposlenje, ali se i povećava samopoštovanje osobe, kao i zadovoljstvo vlastitim životom. Istraživanja su pokazala da volontiranje doprinosi razvoju zajednice, demokratskim promjenama, a često se napominje da doprinosi i ekonomskom razvoju zemlje [22].

Ispitanici su na pitanje unapređenja volontiranja odgovorili kako bi volontiranje trebalo biti više medijski popraćeno i da bi trebalo biti više edukacije u vrtićima, osnovnim i srednjim školama, fakultetima, a posebno u lokalnoj zajednici (manje sredine, ne samo veliki gradovi).

Pozitivno razmišljanje ispitanika o volontiranju bilo je i u istraživanju Volonterstva 2006. godine gdje su dobiveni komentari ukazivali na promoviranje, poticanje i pridavanje važnosti

volontiranju, potrebne veće informiranosti i pridavanje važnosti volontiranja kod mladih (32.8% ispitanika) [21].

Iako su ispitanici u istraživanju naznačili da su zadovoljavajućeg i vrlo dobrog financijskog stanja iskače razmišljanje ispitanika da je u Hrvatskoj teško unaprijediti volontiranje zbog nepovoljnog ekonomskog stanja u državi i nedovoljnog priznavanja/nagrada za volontiranje.

Domagoj Morić (2010.) govori o tome kako mladi vjeruju da ljudi nisu zadovoljni svojim financijskim stanjem pa radije obavljaju različite poslove koji ih ne zanimaju. Također napominje se da je jedino mjerilo u našem društvu novac. Mladi, ali i stari su zaista ušli u pravi kapitalistički sustav, gdje se gleda samo svoja osobna korist i dobit. Osim toga, govori se da mladi smatraju da država dovoljno ne potiče volontiranje i da ljudi ne znaju mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja. Također napominje se da se u obitelji ne predaje mnogo pažnje volontiranju – mladi nemaju uzor koji bi mogli slijediti. Uočeno je da odgojnoobrazovne ustanove ne pridaju dovoljno pažnje volontiranju. Samim time djeca i mladi nemaju gdje naučiti neke činjenice o volontiranju. Trebalo bi zapravo početi od promijene svijesti ljudi, pravilno ih informirati i u taj proces uključiti sve – organizacije civilnog društva, poslovni sektor, neprofitne organizacije, odgojno-obrazovne ustanove, medije te državne institucije. Volonteri su agenti promjena u društvu – oni potiču društvene promjene, djeluju u zajednici, aktivni su i pomažu u promicanju vrednota civilnog društva. Volonterstvo obogaćuje pojedinca, daje mu znanja i vještine te mu omogućava učenje novih stvari [22].

U istraživanju „Izvori motivacije volontera“ ispitali su se zasebni utjecaji osobnih motiva volontera i ponašanje njihovih voditelja na zadovoljstvo i doprinos volontera. Sudionici su bili 302 volontera koji su radili u timovima na različitim mjestima putem središnje agencije. Kao što je i predviđeno, osobni motivi volontiranja i dobro vodstvo utjecali su na zadovoljstvo volontera kroz poboljšanu smislenost rada i kvalitetnije timske odnose. Međutim, motivi su bili različiti. Dok je zadovoljstvo pozitivno povezano s motivima vezanim uz poboljšanje poštovanja i izražavanje vrijednosti, doprinos društvu je bio pozitivno povezan s motivima da se stekne razumijevanje, a negativno se odnose na motive koji se odnose na poboljšanje poštovanja i društvena pitanja. Dobro vodstvo bilo je pozitivno povezano s zadovoljstvom volontera, ali ne i s volonterskim doprinosima [23].

U istraživanju „Volunteering in Palliative Care in France: “A Tough Job”; Patient, Family, Caregiver, and Volunteer Perspectives“ volonteri su objasnili da su oni prisutni ne da bi radili, nego da budu prisutni iz ljudske solidarnosti. Rezultati također sugeriraju da je osnovna motivacija za sve volontere da rade u okviru palijativne skrbi prirodan nagon, osjećaj potrebe da se vrati društvu služeći bolesnima i patnicima. Drugi motivacijski čimbenici bili su timski duh, udobnost, zajednički, topli i poštujući tretman od strane tima, zadovoljenje prirode posla,

iskustvo raka u obitelji i usklađene vrijednosti i uvjerenja. Neke unutarnje nagrade koje spominju volonteri bile su radost davanja, osobni rast, obogaćivanje iskustava i smisljena priroda posla [24].

Zaključak iz svih navedenih podataka može biti da se volontiranje u Hrvatskoj polako, ali sigurno mijenja, unapređuje i raste svijest o volontiranju, ali i palijativnoj skrbi.

6. Zaključak

Kako u svijetu tako i u Hrvatskoj sve veći broj onkoloških i neonkoloških bolesnika treba palijativnu skrb. Palijativna skrb poboljšava kvalitetu života bolesnika na kraju njegova života, a isto tako brine i o bližnjim osobama koje su uz bolesnika kroz to razdoblje, ali i nakon smrti bolesnika. Kako raste potreba za palijativnom skrbi tako rastu i troškovi palijativne skrbi. Potreban je sve veći broj multidisciplinarnih timova koji brinu o palijativnim pacijentima. U multidisciplinarnom timu nalaze se i volonteri, koji smanjuju trošak palijativne njege.

Volonteri su u palijativnoj njezi bitan član tima. Oni mogu doprinijeti u razvoju i djelovanju svih razina i službi palijativne skrbi, ne zamjenjuju rad profesionalaca već doprinose kvaliteti skrbi u okviru svojih ovlasti. Volonteri moraju biti vođeni od strane koordinatora volontera i imati kontinuiranu superviziju i podršku te biti educirani u području palijativne skrbi.

Rezultati istraživanja govore da su ispitanici upoznati s pojmovima volontiranja, palijativne skrbi, palijativnog pacijenta i uloge volontera. Dobiveni su pozitivni rezultati. Volontiranje se smatra humanom djelatnošću, koja doprinosi osobnom zadovoljstvu volontera, razvoju samopoštovanja, stjecanju znanja i vještina te upoznavanju novih i zanimljivih ljudi. Također smatra se kako su ljudi pasivni i nemaju ambicija za volontiranje, no ispitanici su upoznati s mjestima gdje se može volontirati. Što se tiče palijativne skrbi ispitanici su upoznati s palijativnom skrbi i ulozi volontera u palijativnoj skrbi, no većina ispitanika smatra da je potrebno više edukacije i medijske pozornosti na temu volontiranja i palijativne skrbi.

Već od najranije dobi trebalo bi promovirati i educirati o volontiranju, ali i o palijativnoj njezi. Volontiranje je najhumaniji oblik pomoći, a smrt ne smije biti „tabu“ tema, već se smrt treba shvaćati kao normalni proces u životu što je središte razmišljanja u palijativnoj njezi. Iako za sada u Hrvatskoj palijativna skrb i potpora, kako obitelji tako i bolesniku, najviše dolazi od strane zdravstvenih djelatnika, volonteri su neizostavan član tima koji dovodi do poboljšanja palijativne skrbi, pa bi tendencija trebala biti na promociji volontiranja u palijativnoj skrbi.

7. Literatura

1. R. Marđetko: S umirućima do posljednjeg daha, Narodni zdravstveni list, broj 696-697, siječanj/veljača 2018, str. 4-5
2. A. Jušić: Palijativna medicina – palijativna skrb, Medicus 2001., vol. 10, br. 2, str. 247-252
3. R. Burbeck, J. Low, E. L. Sampson, R. Bravery, M. Hill, S. Morris, N. Ockenden, S. Payne, B. Candy: Volunteers in specialist palliative care: A survey of adult services in the United Kingdom, Jurnal of Palliative medicine, vol.17(5), svibanj 2014., str. 568–574.
4. S. Vuletić, B. Juranić, Š. Mikšić, Ž. Rakošec: Palijativna skrb i medicinsko-duhovne potrebe terminalnih bolesnika, Bogoslovska smotra, vol. 84, br. 4., str. 881-906
5. K. Lončarek, A. Džakula, R. Marđetko, A. Sagan: Podrijetlo i efekti 2014-2016 nacionalne strategije za palijativnu skrb u Hrvatskoj, Health Policy, vol. 122, br. 8., str. 808-814
6. Ministarstvo zdravstva, Republika Hrvatska: Nacionalni program razvoja palijativne skrbi u Republici Hrvatskoj 2017.-2010., Zagreb, listopad 2017., Dostupno dana 1.12.2018. na: <https://zdravlje.gov.hr/nacionalni-program-razvoja-palijativne-skrbi-u-republici-hrvatskoj-2017-2020/3094>
7. M. Brkljačić, M. Šamija, B. Belev, M. Strnad, T. Čengić: Palijativna medicina, Sveučilište u Rijeci, Zaklada Onkologija, 2013.
8. <http://www.who.int/features/factfiles/palliative-care/en>, Dostupno dana 18.09.2018.
9. <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/palliative-care>, Dostupno dana 18.09.2018.
10. Š. Ozimec Vulinec: Palijativna skrb, Zdravstveno veleučilište Zagreb, Zagreb, 2014.
11. M. Brkljačić: Aktualno stanje palijativne skrbi u Hrvatskoj, Stručni znanstveni rad, Služba Božja, 2013., br. 3/4, str.367 – 376, Dostupno dana 1.12.2018. na: <https://hrcak.srce.hr/112245>
12. <http://www.onkologija.hr/prosirena-bolest/palijativna-skrb>, Dostupno dana 19.09.2018.
13. N. Dumbović: Na kraju životnog puta, ka spokoju, Narodni zdravstveni list, broj 696-697, siječanj/veljača 2018., str. 6-7
14. G. Forčić: Volonterstvo i razvoj zajednice, Udruga za razvoj civilnog društva SMART, Rijeka, svibanj 2007., Dostupno dana 27.09.2018. na: http://www.volonterski-centar-ri.org/wp-content/uploads/volonterstvo_istrazivanje_2006.pdf

15. Zakon o volonterstvu, 18. svibnja 2007., Dostupno dana 3.12.2018. na: <http://www.digured.hr/cadial/searchdoc.php?action=search&lang=hr&query=%22Zakon-plus-o-plus-volonterstvu-plus-%28NN-plus-058%2F2007%29%22&searchTitle=on&resultdetails=basic&filteracttype=all&filterfields=all&filtereuchapter=all&resultlimitnum=10&annotate=on&bid=VdvTKiKJwYjXduppH2n%2bUw%3d%3d>
16. H. Begović: O volontiranju i volonterima/kama, 2006., Dostupno dana 18.9.2018. na: http://www.turbina-promjena.hr/images/dokumenti/O_volontiranju_i_volonterima.pdf
17. Recommendation Rec (2003) 24 of the Committee of Ministers to member states on the organisation of palliative care, Dostupno dana 2.10.2018. na: [https://www.coe.int/t/dg3/health/Source/Rec\(2003\)24_en.pdf](https://www.coe.int/t/dg3/health/Source/Rec(2003)24_en.pdf)
18. U. Söderhamm, S. Flateland, M. Fensli, R. Skaar: To be a trained and supported volunteer in palliative care – a phenomenological study, ožujak 2017., Dostupno dana 2.10.2018. na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5348768/>
19. Zakon o udrugama, 6.6.2014., Dostupno dana 5.11.2018. na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_06_74_1390.html
20. Ministarstvo socijalne politike i mladih u suradnji s Nacionalnim odborom za razvoj volonterstva, Kako do potvrde o kompetencijama stečenim kroz volontiranje, 2013., Dostupno dana 5.11.2018. na: <https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages/izivkovic/Vodi%C4%8D%20za%20organizator-e%20volontiranja%20i%20volontere.pdf>
21. G. Forčić: Volonterstvo i razvoj zajednice, Rijeka, svibanj 2007., Dostupno dana 19.9.2018. na: https://www.ufri.uniri.hr/files/Volontiranje/Volonterstvo_istrazivanje_2006.pdf
22. D. Morić: Stavovi mladih o volontiranju u Hrvatskoj, Bilten studija o mladima za mlade, Mreža mladih Hrvatske, svibanj/lipanj 2010., str. 88-93, Dostupno dana 9.1.2019. na: https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/30888563/MMH_biltenWEBOK.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1547038482&Signature=vSPdBHGf0Hj7Z4SnkipCKJhxkCQ%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DStavovi_mladih_o_volontiranju_u_Hrvatsko.pdf#page=90
23. P. C. Dwyer, J. E. Bono, M. Snyder, O. Nov, Y. Berson: Sources of Volunteer Motivation: Transformational Leadership and Personal Motives Influence Volunteer Outcomes, kolovoz 2013., Dostupno dana 9.1.2019. na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/nml.21084>

24. Y. Tibi-Lévy, M. Bungener: Volunteering in Palliative Care in France: “A Tough Job”; Patient, Family, Caregiver, and Volunteer Perspectives, Highlights on Several Underestimated Topics in Palliative Care, listopad 2017., Dostupno dana 9.1.2019. na: <https://www.intechopen.com/books/highlights-on-several-underestimated-topics-in-palliative-care/volunteering-in-palliative-care-in-france-a-tough-job-patient-family-caregiver-and-volunteer-perspec>
25. J. Ledić: Zašto (ne) volontiramo? – stavovi javnosti o volonterstvu, Zagreb, lipanj 2007., Dostupno dana 18.9.2018. na: <https://zaklada.civilnodrustvo.hr/uploads/files/sectionModuleFile/2016/11/18/gILvmLcfHncf9Ecs5onwdYqRNPUTexc5.pdf>

Prilozi

Prilog 1

12/10/2018

Upitnik o volontiranju i palijativnoj skrbi

Upitnik o volontiranju i palijativnoj skrbi

Poštovani,

Ovaj upitnik je izrađen za potrebe istraživanja u svrhu izrade završnog rada na studiju Sestrinstva, Sveučilišni centar Varaždin. Tema je iz područja kolegija „Palijativna njega“ pod vodstvom mentorice [dr.sc. Marijane Neuberger](#).

Upitnik je u potpunosti anonimn, a rezultati će se isključivo koristiti za potrebe izrade završnog rada. Zahvaljujem se na odvojenom vremenu i strpljenju kod rješavanja upitnika!

Silvija Žinić, studentica studija Sestrinstva, Sveučilišni centar Varaždin

* Required

1. 1. Vaša dob je: *

_____

2. 2. Vaš spol: *

Mark only one oval.

M

Ž

3. 3. Mjesto stanovanja: *

Mark only one oval.

Selo

Grad

4. 4. U doba istraživanja ja sam: *

Mark only one oval.

Srednjoškolk/srednjoškolic

Studentica/student

Nezaposlena/nezaposlen (osoba evidentirana u Zavodu za zapošljavanje kao tražitelj zaposlenja)

Zaposlena/zaposlen

Nezaposlena osoba koja ne traži posao (kućanica, uzdržavana osoba i sl.)

Umirovljenica/umirovljenik

5. 5. Stručna sprema: *

Mark only one oval.

Nezavršena osnovna škola

Završena osnovna škola

Završena srednja škola

Prvostupnik

Završen fakultet

Završen poslijediplomski studij

Završen doktorat znanosti

6. 6. Kako biste procijenili svoje materijalno stanje: **Mark only one oval.*

- Siromašan/siromašna
- Živim zadovoljavajuće
- Živim bolje od većine ljudi u Hrvatskoj
- Vrlo sam zadovoljan/zadovoljna svojim financijskim stanjem

7. 7. Da li ste član u nekim udrugama/klubovima/društvima: **Mark only one oval.*

- Da
- Ne

8. 8. Što znači volontirati? *

---

9. 9. Da li ste ikad bili uključeni u volontiranje?*Mark only one oval.*

- Da
- Ne

Odjeljak bez naslova

Molim Vas da ispunite upitnik prema vašem mišljenju i osjećajima, ocjenjujući tvrdnje odgovorima od 1 do 5 gdje: ocjena 1 znači „izrazito se ne slažem“; ocjena 2 znači „ne slažem se“; ocjena 3 znači „niti se slažem, niti se ne slažem“; ocjena 4 znači „slažem se“; ocjena 5 znači „izrazito se slažem“ s navedenom tvrdnjom.

10. *

Mark only one oval per row.

	Izrazito se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	Izrazito se slažem
Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju.	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice.	☐	☐	☐	☐	☐
Volontiranje može pomoći u rješavanju nekih osobnih problema.	☐	☐	☐	☐	☐
Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena.	☐	☐	☐	☐	☐
Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi.	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom.	☐	☐	☐	☐	☐
Volontiranju je potrebno dati više pozornosti.	☐	☐	☐	☐	☐
Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena.	☐	☐	☐	☐	☐
Volontirati mogu uglavnom oni koji su financijski stabilni.	☐	☐	☐	☐	☐
Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja.	☐	☐	☐	☐	☐
Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao.	☐	☐	☐	☐	☐

11. Zašto (ne) volontiramo **Mark only one oval per row.*

	Izrazito se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	Izrazito se slažem
Društvena klima u Hrvatskoj negativno utječe na volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
Ljudi kod nas ne znaju mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja.	☐	☐	☐	☐	☐
U Hrvatskoj se razmjerno malo volontira jer postoji stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom.	☐	☐	☐	☐	☐
Ljudi su pasivni i nemaju ambicija ni za što, pa ni za volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
Ljudi koji na svom poslu dolaze u vezu s volonterima najčešće nemaju potrebnog iskustva i znanja, pa s volonterima neadekvatno postupaju.	☐	☐	☐	☐	☐
Nema se gdje volontirati.	☐	☐	☐	☐	☐
Volontiranju se ne pridaje dovoljno pažnje kroz medije (novine, TV, radio).	☐	☐	☐	☐	☐
U školama se volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje, pa djeca i mladi nemaju gdje naučiti o volontiranju.	☐	☐	☐	☐	☐
U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni primjer starijih.	☐	☐	☐	☐	☐
Ljudi nisu svjesni da volontiranje pruža mogućnost osobnog razvoja.	☐	☐	☐	☐	☐

12. Palijativna njega i volonteri; što sve volonteri rade kod palijativnih pacijenata **Mark only one oval per row.*

	Izrazito se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	Izrazito se slažem
Palijativni pacijent je pacijent kojemu je potrebna skrb na kraju života (npr. maligne bolesti, kronična zatajenja bubrega, bolesti jetre, demencija i dr.).	☐	☐	☐	☐	☐
Palijativna skrb poboljšava kvalitetu života pacijenta.	☐	☐	☐	☐	☐
Palijativnu skrb realizira tim stručnjaka: liječnici, medicinske sestre, socijalni radnici, fizioterapeuti, duhovnici i volonteri.	☐	☐	☐	☐	☐
Palijativna skrb obuhvaća i pacijenta i njegovu obitelj, te ne prestaje nakon pacijentove smrti.	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri moraju proći posebnu izobrazbu kako bi mogli volontirati uz palijativne pacijente.	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri u palijativnoj medicini moraju biti medicinske struke.	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri pružaju emocionalnu skrb i savjetovanje; sjedenje i slušanje pacijenta i/ili njegove obitelji.	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri dijele svoje hobije ili aktivnosti s pacijentima (npr. glazba, poezija, umjetnost, masaža, aromaterapija i dr.)	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri mogu biti pratnja pacijentima (npr. sastanci u bolnici, društveni izleti i sl.).	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri mogu obavljati zadatke za pacijenta (npr. odlazak u kupovinu).	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri mogu fizički skrbiti o osobi (npr. okretanje, podizanje, kupanje, posluživanje jela i/ili pića).	☐	☐	☐	☐	☐

	Izrazito se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	Izrazito se slažem
Volonteri mogu pružati i svoje profesionalne vještine (npr. frizer, fizioterapeuti, medicinske sestre, liječnici, duhovnici i dr.).	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri pružaju prijevoz pacijentima.	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri pružaju pastoralnu/vjersku skrb.	☐	☐	☐	☐	☐
Volonteri pomažu kod žalovanja obitelji nakon smrti pacijenta.	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kako bi Vi unaprijedili volontiranje i motivirali stanovništvo na volontiranje? *

Hvala!

Izvor nekih pitanja: J.Ledić: Zašto (ne) volontiram? – Stavovi javnosti o volonterstvu, Zagreb, 2007.
<https://zaklada.civilnodrustvo.hr/uploads/files/sectionModuleFile/2016/11/18/gILvmlcfHncf9Ecs5onwdYqRNPUPUexc5.pdf>

**IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU**

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, SILVIJA ŽINIC (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom VOLONTERI U PALJATIVNOJ SKRBI (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Silvija Žinic
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, SILVIJA ŽINIC (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom VOLONTERI U PALJATIVNOJ SKRBI (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Silvija Žinic
(vlastoručni potpis)